

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/16/2018
Identifikačné číslo spisu:	8111224778
Dátum vydania rozhodnutia:	21.05.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Katarína Slováčková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:8111224778.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu P. L., bytom P., Y. XX, zastúpeného JUDr. Ladislavom Lukáčom, advokátom v Prešove, Hlavná 17, proti žalovaným 1/ D. R., bytom P., P. F. X, 2/ W. Ď., bytom P., P. F. X, 3/ U. Y. F., bytom P., Š. XXXX/XX, 4/ V. G., bytom P., P. F. X, 5/ U. X. M., bytom P., P. F. X, 6/ U. K. M., bytom P., P. F. X, všetci zastúpení spoločnosťou PALŠA A PARTNERI ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA spol. s r. o., so sídlom v Prešove, Masarykova 13, IČO: 36 492 086, o náhradu za obmedzovanie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 8 C 209/2011, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 14. októbra 2014 sp. zn. 13 Co 16/2014, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove zo 14. októbra 2014 sp. zn. 13 Co 16/2014 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 3. septembra 2013 č. k. 8 C 209/2011-261 zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa domáhal od žalovaných náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva za obdobie od 8. septembra 2009 do 7. septembra 2011 vo výške priemerného nájomného z dôvodu, že na pozemku parc. č. KN C 1507 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 215 m², nachádzajúcom sa v k. ú. Prešov stojí bytový dom súp. č. XXXX vo vlastníctve žalovaných, ktorou stavbou bolo zasiahnuté do jeho práv ako vlastníka pozemku, ako aj jeho právneho predchodcu. Žalobca v žalobe poukázal na to, že ide o neoprávnenú stavbu vzhľadom k tomu, že stavebník ju postavil na cudzom pozemku, hoci na to nemal právny nárok. Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa článku 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, § 23 ods. 1 a § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej len „ZoVBaNP“), § 3 ods. 1, § 100 ods. 1 a § 135 c/ ods. 3 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“); uzavrel, že nárok žalobcu je nedôvodný. Výkonaným dokazovaním mal za zistené, že žalobca v roku 2007 nadobudol pozemok aj s vecným bremenom, pričom jeho nárok (prípadne jeho právnych predchodcov) na primeranú jednorazovú náhradu za vecné bremeno mohol najneskôr vzniknúť od doby po účinnosti ZoVBaNP, teda od 1. septembra 1993. Premlčacia doba v danom prípade uplynula dňa 1. septembra 1996 (podľa ustanovení o všeobecnej

premlčacej dobe), pričom žaloba bola podaná na súde až dňa 7. septembra 2011, teda po jej uplynutí. Z tohto dôvodu súd prihládol na námietku premlčania vznesenú žalovanými, a preto nárok žalobcu zamietol. Taktiež ustálil, že nárok žalobcu nie je možné posúdiť podľa ustanovení o bezdôvodnom obohatení vzhľadom k existencii právneho dôvodu, ktorý založil právo žalovaných na užívanie pozemku, pričom toto právo im vyplýva priamo zo zákona. Žalovaní majú na užívanie pozemku žalobcu právny dôvod, ktorým je vznik zákonného vecného bremena, a preto sa nejedná o nárok z titulu bezdôvodného obohatenia (porov. rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 3 Co 165/2008 zo dňa 22. apríla 2009). Taktiež zamietol žalobcom vznesenú námietku rozporu premlčania s dobrými mravmi v zmysle § 3 OZ ako nedôvodnú. Ďalším výrokom zamietol návrh žalobcu na prerušenie konania až do právoplatného rozhodnutia o jeho dovolaniach, podaných v obdobných veciach, ktorými sa zaoberá Najvyšší súd SR ako súd dovolací. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 151 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“) tak, že o nich rozhodne do 30 dní po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo 14. októbra 2014 sp. zn. 13 Co 16/2014 podľa § 219 ods. 1 O.s.p. rozsudok Okresného súdu Prešov z 3. septembra 2013 č. k. 8 C 209/2011-261 o zamietnutí žaloby vo veci samej ako vecne správny potvrdil. Odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozsudku, na ktoré odkázal. Dôvodil, že ak jednorazová náhrada za vecné bremeno kompenzuje obmedzenie vlastníckeho práva žalobcu ako vlastníka pozemku, potom už nie je prípustná ďalšia kompenzácia z titulu vydania náhrady za trvajúce obmedzovanie vlastníckeho práva k pozemku za vymedzené časové obdobie. Podľa názoru žalobcu by mu okrem uplatnenia jednorazovej náhrady mala navyiac patriť i náhrada za trvajúce obmedzenie vlastníckeho práva k pozemku, čo je podľa názoru odvolacieho súdu nelogické. Odvolací súd v zhode s názorom žalobcu má za to, že na predmetnej parcele, na ktorej stojí dom v spoluvlastníctve žalovaných, vzniklo zo zákona vecné bremeno. Taktiež v zhode so záverom súdu prvej inštancie uvádza, že v danom prípade má žalobca nárok na náhradu za obmedzenie jeho vlastníckeho práva na tejto parcele, avšak ide o jednorazovú náhradu, na ktorú vznikol nárok už predchádzajúcemu vlastníkovi, a tento nárok prevodom vlastníckeho práva na žalobcu neprešiel. Išlo o pohľadávku, ktorú mohol žalobca nadobudnúť len jej postúpením na neho. Ak sa tak nestalo, prevodom vlastníckeho práva nezískal pohľadávku na jednorazovú náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva, ktorú mal predchádzajúci vlastník. Odvolací súd tento záver o jednorazovej náhrade odôvodňuje tým, že z charakteru vecného bremena v danom prípade vyplýva, že toto má charakter vyvlastnenia, a teda aj náhrada v takomto prípade má byť jednorazová. Taktiež má za to, že ak ide o časovo neobmedzené vecné bremeno, má sa poskytnúť jednorazová náhrada, a v prípade, že ide o vecné bremeno časovo obmedzené (časovo obmedzené sú iba vecné bremená, ktorým zodpovedajú práva viazané na určitú konkrétnu osobu, ktoré zanikajú najneskoršie smrťou oprávneného), v takomto prípade náhrada za takéto vecné bremeno má zodpovedať opakujúcemu sa plneniu. V danom prípade však nejde o vecné bremeno časovo obmedzené, a preto odvolací súd dospel k uvedenému záveru.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), t. j. pred 1. júlom 2016, ktorého prípustnosť odôvodňoval ustanovením § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. a dôvodnosť ustanovením § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. Dôvodil, že sa nedomáha v tomto konaní jednorazovej náhrady za zriadené vecné bremeno, ako to nesprávne uviedol súd prvého stupňa, s tým, že jeho nárok je premlčaný (ktorý názor odvolací súd potvrdil), ale domáha sa náhrady za nútené obmedzenie vlastníckeho práva za vymedzené časové obdobie. Súdny tak nesprávne posudzovali to, čo nebolo predmetom tohto konania, t. j. aj premlčanie toho, čo nebolo predmetom konania. Nepravdivé a zavádzajúce je tvrdenie odvolacieho súdu, že v danom prípade má žalobca nárok na náhradu za obmedzenie jeho vlastníckeho práva, avšak ide o jednorazovú náhradu, na ktorú vznikol nárok už predchádzajúcemu vlastníkovi, a tento nárok prevodom vlastníckeho práva na žalobcu neprešiel, keďže odvolací súd neuviedol právnu normu, o ktorú by mohol tento svoj názor oprieť. Poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 237/09 zo 16. decembra 2009, v zmysle ktorého sa ústavný súd už v minulosti vyjadril k nútenému obmedzeniu vlastníckych práv, keď uviedol, že „primeraná náhrada“ za vyvlastnenie môže byť vyššia ako „primeraná náhrada“ za obmedzenie

vlastníckych práv. Na rozdiel od vyvlastnenia, kde môže dôjsť k jednorazovému vyplateniu náhrady, pri nútenom obmedzení možno uvažovať o opakovaných platbách „primeranej náhrady“ počas trvania núteného obmedzenia. Z uvedeného vyplýva, že náhrada môže mať formu jednorazovú, ale aj formu opakujúceho sa pravidelného plnenia (renty). Keďže zákon neupravuje náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom ani vo forme jednorazovej náhrady ani vo forme renty, je potom na vlastníkovi pozemku obmedzeného vecným bremenom, či sa bude domáhať rozhodnutia o jednorazovej náhrade alebo o pravidelnej rente, ak oprávnený z vecného bremena náhradu dobrovoľne neplatí. Uplatní sa režim čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá. Za irelevantný treba považovať názor odvolacieho súdu, ktorý jednorazovosť náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom oprel aj o tvrdenie, že z charakteru vecného bremena v danom prípade vyplýva, že toto má charakter vyvlastnenia, a teda aj náhrada v takomto prípade má byť jednorazová. Takáto úvaha odvolacieho súdu je scestná, keďže vyvlastnenie je špecifický inštitút, pri ktorom, na rozdiel od inštitútu vecného bremena, dochádza k zmene vlastníka. Odvolací súd tak porovnával neporovnateľné. Podľa žalobcu je potrebné považovať za irelevantné tiež tvrdenie odvolacieho súdu, že podľa logiky žalobcu by mu okrem uplatnenia jednorazovej náhrady mala navyiac patriť i náhrada za trvajúce obmedzenie vlastníckeho práva k pozemku, čo je podľa názoru odvolacieho súdu nelogické, keďže žalobca nikdy netvrdil, že má nárok na jednorazovú náhradu ako aj na opakované platby primeranej náhrady. Žalobca má ďalej za to, že ak nie je nárok na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom upravený inak (rozhodnutím alebo zákonom), právo dotknutého vlastníka obmedzeného vecným bremenom na náhradu sa nemôže premlčať úplne, ak vecné bremeno trvá, premlčať sa môžu jedine jednotlivé čiastkové náhrady za konkrétne dni, kedy boli jeho vlastnícke práva obmedzené. Z uvedeného vyplýva, že nárok žalobcu - náhrada za nútené obmedzenie vlastníckeho práva za vymedzené časové obdobie - premlčaný nie je, a preto odvolací súd v žiadnom prípade nemohol potvrdiť rozsudok súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby z dôvodu premlčania s poukazom na to, že posudzoval jednorazovú náhradu a nie žalobcom uplatnený nárok za vymedzené časové obdobie. Na základe uvedeného žalobca navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaní sa vo vyjadrení k dovolaniu stotožnili s napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu i súdu prvej inštancie; dovolanie žalobcu žiadali zamietnuť a priznať žalovaným náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal včas dovolateľ zastúpený v súlade s § 429 ods. 1 CSP, v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutom výroku je potrebné zrušiť.

6. Vzhľadom k tomu, že dovolanie žalobcu bolo podané pred 1. júlom 2016, t.j. za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov, dovolací súd postupoval v zmysle ustanovenia § 470 ods. 2 CSP, podľa ktorého právne účinky úkonov, ktoré nastali v konaní pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované, a prípustnosť podaného dovolania posudzoval v zmysle § 236, § 237 ods. 1 a § 238 O.s.p.

7. Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. bolo možné dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťal. Prípustnosť dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu je upravená v § 237 a 238 O.s.p. S prihliadnutím na obsah dovolania najvyšší súd osobitne skúmal, či postupom (rozhodnutím) odvolacieho súdu nedošlo k odňatiu možnosti žalobcovi konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.).

8. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie tých procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu priznáva Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak

súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - vid' napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

9. Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia.

10. V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých predložených dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dohovor“).

11. Na vady konania, ktoré sú uvedené v § 237 ods. 1 O.s.p., je dovolací súd povinný prihliadať bez ohľadu na to, či ich dovolateľ uplatnil alebo neuplatnil (vid' § 242 ods. 1 O.s.p.).

12. Vychádzajúc z uvedeného bolo v preskúmvanej veci potrebné zohľadniť, že v odvolacom konaní predložili žalovaní 1/ až 6/ súdu svoje vyjadrenie zo 14. januára 2014 (č. l. 309 spisu), žalobca ale nemal možnosť dozvedieť sa o tomto podaní žalovaných 1/ až 6/ a prípadne sa k nemu aj vyjadriť, lebo súd mu ho nedoručil. Opomenutím doručenia tohto vyjadrenia žalobcovi došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a tým k odňatiu mu možnosti konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

13. Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Dovolací súd tak dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je nielen procesne prípustné, ale aj opodstatnené a ďalej sa s ostatnými dovolacími dôvodmi a vecnou stránkou dovolania nezaoberal. Najvyšší súd preto rozsudok krajského súdu v celom rozsahu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, § 450 CSP).

14. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania týkajúceho sa dovolania proti tomuto (zrušenému) rozsudku krajského súdu (453 ods. 3 CSP).

15. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.